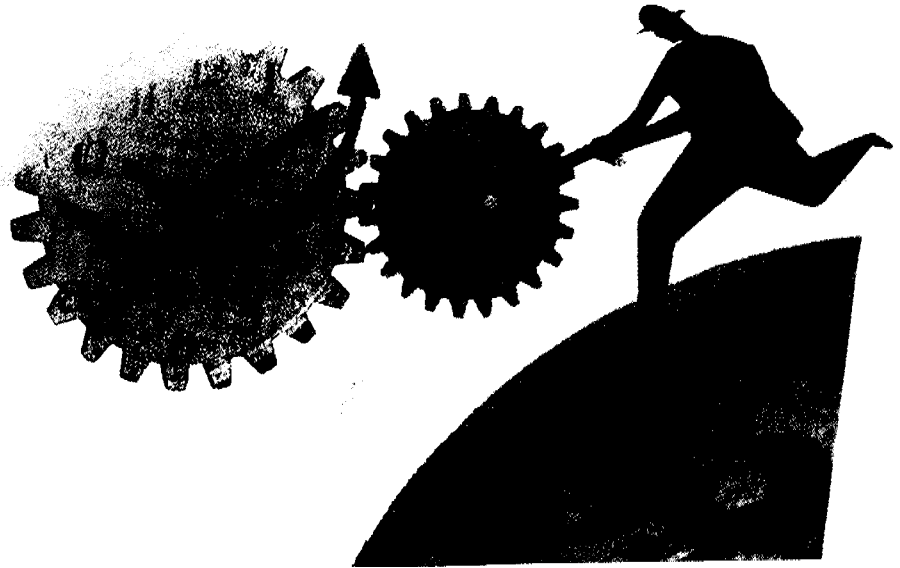

در وابستگی
متقابل، میان
جوامع مختلف در
مقیاس جهانی.
وابستگی متقابل
مسی تواند اشکال
متنوعی به خود بگیرد
اما جامعه شناسان
توجه خود را روی دو
مفهوم «جهانی شدن
اقتصاد» و «جهانی شدن
فرهنگ» متمرکز می‌کنند.
انتقال فن آوری: یعنی
بررسی و ارزیابی،
بکارگیری و کاربرد تکنولوژی
تئوری اشاعه نوآوری

جهانی سازی و تحولات بازار

• منصور صوفی

• بخش اول

چکیده

جهانی سازی

(Globalization) یا جهانی شدن اصطلاحی است که برغم گسترش روزافزون موارد کاربرد و مسائل منتسب به خود، کمتر تعریف دقیق و منطبق با موازین علمی داشته است. درکل، ذهنیت جهانی سازی ناظر بر دامنه وسیعی از جنبه‌های اقتصادی، بین‌المللی سازی فرهنگ، ساختار آموزش، فن آوری و حتی سلیقه‌های روزمره را نیز در بر می‌گیرد. بنابراین علاوه بر دلالت‌های اقتصادی، این پدیده آثار و تبعات خاص فرهنگی و سیاسی و تکنولوژیکی و صنفی و تدریجی نیز به همراه دارد. در دهه اخیر، سهم فزاینده‌ای از رفع نیازها و فعالیتهای اقتصادی، در چهارچوب مبادلات ساکنین و افراد مقیم در اقتصادهای

الکترونیکی

داده‌ها و

ایجاد سازمان

تجارت جهانی

توسط مراجع بین‌المللی

بنظر می‌رسد که تجارت

الکترونیکی و زیرساخت‌های

نرم‌افزاری و سخت‌افزاری

جهت پیاده‌سازی آن، مهمترین

برنامه کاری تجاری در دهه

نخست هزاره سوم باشد؛ ضمن

آنکه مبادلات الکترونیکی

منحصر به تجارت نیست و

رشته‌ها و زمینه‌های متنوعی

را در بر می‌گیرد اما با توجه به

ضرورت ورود ایران به WTO،

تجهیز ایران به تجارت

الکترونیکی (EC) پیش نیاز

ورود به سازمان تجارت

جهانی است که در این مقاله

به آن پرداخته شده است.

تعریف عملیاتی واژه‌ها

جهانی شدن: مفهوم جهانی

شدن، به دلیل نبودن در دنیا و

فقدان بحث کافی در مورد آن،

تعریف یکسان و قابل پذیرشی

برای همگان وجود ندارد. در

یک معنا، جهانی شدن

عبارتست از: فرآیند افزایش

Innovation Diffusion

(Theory) ایده‌ای را در اختیار

ما می‌گذارد که در مطالعه

انتقال فن آوری، به دفعات

مورد استفاده قرار گرفته است.

مدل نوآوری راجر (۱۹۸۶)

اشاعه را اینطور تعریف نموده

است: «فرآیندی که از طریق

کانالهای مشخصی در طی مدت

زمان مشخص، بین اعضای یک

سیستم اجتماعی انتقال پیدا

می‌کند»

فن آوری اطلاعات

(Informatin Tecnology):

موضوع فن آوری اطلاعات

(IT) بمنظور بحث پیرامون سه

محور بوجود آمده است: (۱)

ارتباطات و مخابرات

(Communication) (۲)

شبکه‌های کامپیوتری

(Networking) (۳) اطلاعات

(Information).

تکنولوژی اطلاعات ابتدا به

منظور تسهیل در امر جستجو

و دستیابی به اطلاعات و

برقراری ارتباط بوجود آمد

ولی با پیشرفت سریع فن آوری

شبکه و مخابرات، محورهای

جدیدی در تکنولوژی

اطلاعات پدید آمد که از آن

جمله می‌توان پنج محور زیر را

نام برد:

تجارت الکترونیک
(e-commerce)
دولت الکترونیک
(e-government)
آموزش الکترونیک
(e-learning)
پزشکی الکترونیک
(e-medicine)
شهرداری الکترونیک
(e-municipality)
تجارت الکترونیک
(e-commerce):

تعریف اول عبارتست از برقراری چرخه تجارت شامل، فعالیتهای قبل از خرید (Pre-sale Activities)، فرآیند انجام معامله (Execution process)، تسویه حساب (Settlement) و خدمات پس از فروش (After sale service)، از طریق ابزارهای الکترونیک.

تعریف دوم تجارت الکترونیک عبارتست از: بهره‌گیری از ابزارهای الکترونیک جهت مبادله الکترونیک داده‌ها (EDI)، بازارهای الکترونیک (e-market) و تجارت مبتنی بر اینترنت (- Internet commerce) با استفاده از ابزارهای پرداخت الکترونیک نظیر کارت اعتباری (e-credit)، چک الکترونیک (e-check) و پول الکترونیک (e-money).

بازاریابی الکترونیک (e-Marketing): بازاریابی مقوله‌ای فراتر از ابزارها و تاکتیک‌ها می‌باشد. در حقیقت پایه اصلی بازاریابی تحلیل و درک دقیق بازار است. تحلیل صحیح، استراتژیهای صحیح را معین می‌کند و استراتژیهای صحیح،

تاکتیک و ابزارهای خاص خود را در راه رسیدن به اهداف معین می‌نماید. بازاریابی، بازاریابی است بدون توجه به روش‌ها یا ابزارهای مورد استفاده برای رسیدن به اهدافی که به ایجاد یک ارتباط موفق با مشتری موردنظر منجر می‌شود. ارتباطات دیجیتال و ابزارهای الکترونیک اطلاعات بیشتری را درخصوص نقاط مشترک با مشتری موردنظر در اختیار قرار می‌دهد. ابزارهای الکترونیک که روزبروز کاربرد آنها به علت پایین بودن هزینه و کارآیی بالا بیشتر می‌شود را می‌توان در چهار شاخه، وب سایت (WWW)، e-mail و تلفن قرارداد که بازاریابی الکترونیک را تعریف می‌کنند.

مقدمه

جهانی شدن پیش روی ما قرار دارد. تا سال ۲۰۰۵ میلادی بسیاری از موانع تجارت و سرمایه‌گذاری در سطح جهان از میان خواهد رفت. از اینرو، آنچه که در حال حاضر برای ما مطرح است، دست روی دست گذاشتن و نگران ماندن نیست، باید کاری کرد. (Supachai)

مشارکت بخش عمومی با بخش خصوصی یک ضرورت است. باید بخشی از شبکه جهانی بود. پیوستن به «شبکه جهانی تولید»، یک الزام است. (Waldbaum)

ناشی می‌گردد که عضویت در سازمان جهانی تجارت تنها برخوردار شدن از یک کرسی و حق رای نیست، بلکه به منزله دسترسی مطمئن و پایدار به بازار ۱۴۴ کشوری است که از اعضای آن به شمار می‌روند. به این دلیل پذیرش عضو جدید به بازار این کشورها به این سادگیها مقدور نیست و مستلزم قبول تعهدات متعددی است که طی فرآیند الحاق باید عملی گردد.

در فرآیند الحاق به سازمان جهانی تجارت، گروه کاری مسئول بررسی الحاق هر کشور، دو خواسته اساسی از کشور متقاضی دارند؛ اول گشایش میزانی از بازار کالاها (صنعتی و کشاورزی) و خدمات به روی واردات از سایر اعضای این سازمان و دوم انطباق قوانین و مقررات اقتصادی و بعضاً غیراقتصادی کشور متقاضی با قواعد و مقررات مندرج در موافقتنامه‌های سازمان جهانی تجارت. محور تمامی مذاکرات با گروه کاری نیز که می‌تواند تا چندین سال به طول انجامد بر مبنای این دو خواسته اساسی و در چارچوب تعهداتی است که کشور متقاضی باید خود را برای پذیرش آنها به عنوان شرایط ورود به این سازمان آماده نماید. نهایتاً کشور تازه وارد باید اولاً سطحی از آزادسازی تجاری را تقبل نموده و ثانیاً قوانین و مقررات داخلی خود را - در قالب رژیم تجاری - با قواعد نظام تجارت چندجانبه، منطبق و سازگار سازد تا بتواند به عنوان عضوی در کنار دیگر اعضای سازمان جهانی تجارت رابطه‌ای قاعده‌مند با نظام

تجارت چندجانبه برقرار نماید. باتوجه به تقاضای عضویت ایران در WTO از سال ۱۳۷۵ و مخالفت آمریکا با آن و درخواست‌های مجدد و پافشاری ما برای عضویت، باید زمینه‌ها و الزامات پیوستن به بازار جهانی را فراهم آورد. از جمله این الزامات، انتقال فن‌آوری اطلاعات به کشور و تجهیز ایران به پیش‌نیازهای تجارت الکترونیک است.

جهانی شدن

جهانی شدن واژه رایج دهه ۱۹۹۰ است. «جهانی شدن به عنوان روندی از دگرگونی از مرزهای سیاست و اقتصاد فراتر می‌رود و علم، فرهنگ و سبک زندگی را در برمی‌گیرد. از این جهت «جهانی شدن» پدیده‌ای چندبعدی است که قابل تسری به اشکال گوناگون اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، حقوقی، فرهنگی، نظامی، فن‌آوری و همچنین عرصه‌های اجتماعی همچون محیط زیست است. هیچ‌گونه اتفاق نظری بین دانشمندان در مورد تعریف دقیق جهانی شدن یا تاثیر آن بر زندگی و رفتار ما وجود ندارد. برخی از اندیشمندان سعی کرده‌اند جهانی شدن را به عنوان یک مفهوم صرفاً سیاسی تعریف کنند، در حالی که دیگران این مفهوم را در چارچوب تحولات اقتصادی، سیاسی و زیست محیطی تبیین کرده‌اند. برخی از دانشمندان به آثار مثبت جهانی شدن پرداخته‌اند. این یک جنبه‌گرایی موجب شده که در تبیین جهانی شدن نظرات مختلفی ارائه شود که بسیار متفاوت با یکدیگرند و در خیلی از موارد کاملاً در

تضاد با یکدیگر هستند. اینک، برخی از نظرات ارائه شده در باب جهانی شدن را نقل می‌کنیم:

دیدگاه‌های ارائه شده در مورد جهانی شدن

عده‌ای جهانی شدن را تکامل منطقی سرمایه‌داری می‌دانند. در این ایده، جهانی شدن به عنوان یک «پروژه مطلوب» شناخته شده است. افرادی از قبیل: فرانسیس فوکویاما، ساموئل هانتینگتون و کاستلز از جمله اندیشمندانی هستند که جهانی شدن را یک فرآیند کاملاً تکوینی و مناسب ارزیابی می‌کنند. در مقابل، دسته دیگر مارکسیست‌ها هستند که جهانی شدن را حلقه اجتناب‌ناپذیری از تاریخ سرمایه‌داری می‌دانند. به اعتقاد اینها سرمایه‌داری برای گریز از فروپاشی ناگزیر است

بحران ناشی از انباشت سرمایه و بحران مشروعیت را در جهان پخش کند. در واقع جهانی شدن نتیجه تعارض جبری سرمایه‌داری است. از طرفداران این نظریه می‌توان طیف اندیشمندان نئومارکسیست از قبیل سمیرامین، والراشتاین و بارون را نام برد.

در این مکتب جهانی شدن به عنوان «پروژه محدود» معرفی می‌شود. دسته سوم جهانی شدن را تبانی سرمایه‌داری سوداگر می‌دانند و به عنوان «پروژه منحوس» از آن نام می‌برند. افرادی از قبیل هارولد شومان، پیتر مارتین و سرژلاتوش از جمله کسانی هستند که با اعتقاد به این نظریه جهانی شدن را دامی تلقی می‌کنند که کشورهای پیشرفته غربی پیش پای ممالک عقب مانده نهاده‌اند و

می‌خواهند با یکسان‌سازی فرهنگها و از میان برداشتن تمایزها، بازار مصرف خویش را گسترش دهند. این گروه از اندیشمندان جهانی شدن را مترادف با غربی شدن، آمریکایی شدن، استعمار کولا و اسیناسیون همه جانبه می‌دانند. آنها معتقدند زبان جهانی شدن زبان آمریکایی، فرهنگ آن غربی و سکان هدایت آن هم در چنگ غربیان است. به همین جهت این گروه، از جهانی شدن به عنوان «پروژه منحوس» نام می‌برند.

دسته چهارم متفکران، جهانی شدن را نه پدیده می‌دانند و نه حتی یک پروژه. به اعتقاد آنها مسأله جهانی شدن هرچند که شگفت‌انگیز است، ولی در هر حال تداوم منطقی مدرنیته است و بازیگران مهم آن همچنان دولت‌ها هستند. براساس این استنباط، این گروه، جهانی شدن را «پروژه مقبول» می‌دانند. افرادی از قبیل اولریش بک، آنتونی گیدنز و... از جمله افرادی هستند که به این نظریه اعتقاد داشته و جهانی شدن را براساس این دیدگاه مورد بررسی و ارزیابی قرار داده‌اند.

روند جهانی شدن اقتصاد

بسیاری از متفکران اقتصادی معتقدند که، اولین حرکت درخصوص جهانی شدن اقتصاد به قرن نوزدهم باز می‌گردد. از نظر این گروه اقتصاد در آن زمان با توجه به شرایط آن روز، یک اقتصاد جهانی بوده است، به طوری که دوره بین سالهای ۱۸۷۰ تا ۱۹۱۴ را «دوره طلایی ادغام اقتصادی» نام‌گذاری کرده‌اند. از جمله عوامل موثر بر جهانی

شدن در اواخر قرن نوزدهم افزایش حجم تجارت بوده است. لیکن بنا به دلایل متعدد از جمله، اعتراضات تولیدکنندگان ملی در مخالفت با روند تجارت آزاد، وقوع جنگ جهانی اول، بحران بزرگ در سالهای ۳۲-۱۹۲۹، جنگ جهانی دوم و تمایل دولت‌ها به سمت اعمال سیاست‌های استقلال‌طلبانه اقتصادی تداوم روند جهانی شدن به فراموشی سپرده شد. پس از اتمام جنگ جهانی دوم، با تاسیس نهادهای همچون سازمان ملل متحد (۱۹۴۵)، صندوق بین‌المللی پول، بانک جهانی (بانک بین‌المللی ترمیم و توسعه) (۱۹۴۵) و گات (GATT) (۱۹۴۷)، اولین قدم‌ها در جهت هماهنگ‌سازی کشورها در زمینه‌های سیاسی و اقتصادی برداشته شد.

یکی از متمایزترین و مهمترین ویژگیهای اقتصاد جهانی بعد از سال ۱۹۴۵ وجود همین مجموعه از نهادهای رسمی برای اداره روابط اقتصادی بین کشورها بود. نهادهایی که بین سالهای ۱۹۴۲ تا ۱۹۴۸ طراحی و تاسیس شدند، در چارچوب اصول معینی از روابط اقتصادی بین‌المللی فعالیت می‌کردند. این اصول شامل اولویت ارزشهای قابل تبدیل، کاهش موانع تجاری، مجموعه‌ای از نرخهای ثابت مبادله و به طور کلی ترویج نوعی سیستم چندجانبه پرداختها بود. روند ادغام و وابستگی اقتصادها به یکدیگر (جهانی شدن) تا دهه ۱۹۷۰ به عللی چون سیاست‌های حمایتی در اروپای غربی و ژاپن (که از سالهای اولیه بعد از جنگ

جهانی دوم آغاز و به شدت در دهه‌های بعد ادامه یافت، ایجاد بلوک شرق به رهبری شوروی سابق و به وجود آمدن یک جهان دو قطبی، مطرح شدن الگوی توسعه درون‌نگر در کشورهای در حال توسعه و حاکم بودن تفکر اقتصاد کینزی در کشورهای پیشرفته، به کندی پیش می‌رفت. لیکن این روند از اوایل دهه ۱۹۸۰ سرعت بیشتری به خود گرفت و در دهه ۱۹۹۰ وارد مرحله تازه‌ای شد و تا آن حد شتاب گرفت که به عنوان مهمترین موضوع مورد بحث در جهان تبدیل گردید. این امر به عوامل متعددی بستگی داشت. از جمله:

* فروپاشی نظام نرخ ثابت مبادله که با انعطاف‌پذیر شدن مبادله ارز، جریان سرمایه میان کشورها تقویت شد

* جایگزینی تفکرات اقتصاد بازار به جای نظریات مداخله‌جویانه کینزی از اواخر دهه ۱۹۷۰ در نزد دولتها که نتیجه آن به کارگیری هرچه بیشتر سیاستهای اقتصاد بازار، گسترش شدید تجارت و جهانی شدن بسیاری از بازارها بود

* تغییر الگوی توسعه کشورهای در حال توسعه به سمت الگوهای برون‌گرا

* تغییر نگرش به بحث رقابت برای کسب سرمایه مالی و انسانی خارجی و در نتیجه افزایش تحرک سرمایه بین کشورها که باعث فشار بیشتر برای آزاد سازی و به تبع آن جهانی شدن اقتصادها شد.

* کاهش هزینه‌های حمل و نقل و پیشرفت سریع در تکنولوژی به ویژه تکنولوژیهای اطلاعاتی و

مخابرات

* به ثمر رسیدن موفقیت‌آمیز مذاکرات دور اروگوئه که حیطة آزاد سازی تجاری را به خدمات، حقوق، مالکیت معنوی، کالاهای کشاورزی و نساجی و سرمایه گسترش داد باعث شد که سازمان تجارت جهانی WTO شکل گرفت. لیکن در کنار تمامی عوامل ذکر شده که عمدتاً عواملی اقتصادی هستند، باید تحولات سیاسی بوجود آمده در سطح جهان را نیز تا حد زیادی در تسریع فرآیند جهانی شدن دخیل دانست. از جمله این تحولات فروپاشی نظام سوسیالیستی بود که موجب از میان رفتن جنگ سرد و برچیده شدن نظام دو قطبی در سطح جهان شد. بنابراین می‌توان این عوامل را دلایل بسیار مهم و غیرقابل انکاری در این روند دانست.

از طرف دیگر حمایت‌های بی دریغ آمریکا از فرآیند جهانی شدن به منظور تسلط یافتن همه‌جانبه بر جهان و ممانعت از بوجود آمدن یک جهان دو قطبی یا چندقطبی دیگر، علاوه بر جهت دادن به فرآیند جهانی شدن، نقش اصلی را در گسترش یافتن آن ایفا کرده است. به بیان دیگر می‌توان گفت که از ابتدای دهه ۱۹۹۰ از نظر سیاسی، وضعیتی بر جهان حکم فرما گردید که شرایط مطلوب را در جهت گسترش فرآیند جهانی شدن مهیا نمود و با توجه به قدرت بلامنازعه‌ای که آمریکا در سطح جهان در تمامی ابعاد اقتصادی، نظامی، سیاسی و... دارا است و اهدافی که در دوره پس از فروپاشی شوروی در جهت تسلط یافتن بر جهان دنبال می‌نماید، این کشور را بر

آن داشت که اولاً از این فرآیند، حمایتی همه جانبه به عمل آورد و ثانیاً آن را در جهتی که هم سوی منافع بلندمدت این کشور است هدایت نماید. لیکن جهانی شدن در تمامی ابعاد آن به خودی خود به انجام نرسیده است و گسترش آن بر پایه ابزارها و سیاست‌هایی بوده که در این جهت به کار گرفته شده‌اند.

در بعد اقتصادی جهانی شدن که ارتباط مستقیم و روزافزونی با بحث ما دارد ابزارهای کاملاً مشخصی وجود دارد. ابزارهای جهانی شدن اقتصاد عبارتند از: گسترش روزافزون تجارت بین‌الملل، سرمایه‌گذاری خارجی و سایر جریانانات سرمایه، بین‌المللی شدن تولید به وسیله شرکت‌های چندملیتی و متکی بر پیشرفت تکنولوژیک، جابجایی هرچه آزادانه‌تر نیروی کار در ورای مرزهای ملی، و نهایتاً انتقال تکنولوژی، لیکن بکارگیری این ابزارها و هماهنگ نمودن اقتصادهای ملی در فرآیند جهانی شدن اقتصاد نیز به خودی خود امکان‌پذیر نیست. این امر بر عهده چند سازمان بین‌المللی گذاشته شده است. بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول تاکنون در بیشتر از ۱۴۰ کشور جهان سیاست‌های موسوم به تعدیل را اجرا کرده و یا در حال اجرا دارند که اصول این سیاستها به شرح زیر است:

۱- آزادسازی تجارت خارجی، حذف کلیه محدودیت‌ها و عوارض گمرکی بر صادرات و واردات

۲- حذف کلیه سوبسیدهای غیرمستقیم

۳- آزادسازی نرخ بهره

۴- لغو انحصارات دولتی و خصوصی

۵- آزادسازی نرخ ارز

۶- جریان آزاد اطلاعات

۷- جداسازی مفهوم اقتصاد و تامین اجتماعی

۸- آزادسازی جریانانات سرمایه‌داری و...

که بین اصول سیاست تعدیل اقتصادی ارائه شده از جانب این سازمان‌ها و اهداف مدنظر سازمان جهانی سنخیت و هماهنگی کاملی مشاهده می‌شود، و از آنجایی که WTO یکی از مهمترین نموده‌های جهانی شدن، حداقل در بعد اقتصادی است می‌توان تاثیر این سازمان‌ها را در پیشبرد جهانی شدن به وضوح ملاحظه کرد.

ایران و سازمان تجارت جهانی

جمهوری اسلامی ایران در سال ۷۵ درخواست برای پیوستن به گات (سازمان تجارت جهانی) را به دبیرخانه سازمان تجارت جهانی تسلیم نمود و تاکنون چندبار دیگر این درخواست را تمدید کرده است اما با مخالفت آمریکا روبه رو شده است. گرچه به نظر می‌رسد که هنوز ایران شرایط لازم را برای ورود به سازمان تجارت جهانی را دارا نمی‌باشد. زیرا به طوری که اشاره شد در ابتدای راه باید تغییراتی در قوانین و مقررات کشور به ویژه تغییر، تعدیل و یکسان سازی در تعرفه‌های گمرکی و سود بازرگانی ایجاد نماید اما هم اکنون ۱۴۴ کشور عضو سازمان تجارت جهانی شده‌اند و ۲۸ کشور مراحل عضویت را می‌گذرانند و فقط ۱۷ کشور از قافله جهانی دور مانده‌اند. ایران در مقوله

آماده‌سازی، بسته‌سازی، ورود به گات باید استانداردهای تولید مورد قبول جهانی را رعایت نماید و در مجموعه‌های صنعتی و تولیدی خود آن را نهادینه سازد.

بدین ترتیب پیش‌بینی می‌شود که با ورود ایران به سازمان تجارت جهانی،

حدود ۷۰ درصد کارخانه‌ها تعطیل شوند و ۲۰ درصد نیز با تغییراتی می‌توانند امکان ادامه حیات یابند و فقط ۱۰ درصد صنایع ایران در شرایط فعلی آمادگی ورود به این سازمان را دارا می‌باشند اما با علم به این قضایا و عنایت به مطالب ارائه شده در این مقاله، ورود ایران به این سازمان جهانی، ضروری به نظر می‌رسد و باید روشهای کاهش از آثار Extenality منفی عضویت را بررسی کرد و قواعد و شرایط لازم را تامین کرد. به ویژه با ورود تولیدات شرکت‌های خارجی و سرمایه‌گذاری آنها در عرصه‌های مختلف از هم اکنون باید راههای امکان رقابت را مورد بررسی قرار دهند و راهکارهای اجرایی آنرا فراهم ساخت که فردا دیر است.

ابعاد و جنبه‌های جهانی سازی اقتصاد

در دهه اخیر، سهم فزاینده‌ای از رفع نیازها و فعالیت‌های اقتصادی، در چارچوب مبادلات ساکنین و افراد مقیم در اقتصادهایی مختلف صورت گرفته است. ابعاد رشد روابط بین‌الملل در بعد اقتصادی را می‌توان در شاخص‌های زیر خلاصه نمود، آنچه که می‌توان آنها را جنبه‌های اصلی جهانی سازی

هرچند استفاده از فن‌آوری اطلاعات بسیار سودمند است، ولی منافع آن در بلندمدت محقق می‌شود و نیاز به سرمایه‌گذاری گوناگون در بلند مدت دارد. عدم تامین اعتبارات لازم در طول پیاده‌سازی سبب می‌شود که استفاده از فن‌آوری اطلاعات نتواند به سودآوری واقعی خود برسد و مشکلات مختلفی بوجود آید.

اقتصاد نامید:

تجارت جهانی

درصد در حال رشد از مخارج صرف شده بر کالاها و خدمات، به کالاها و خدمات وارداتی در جهان اختصاص می‌یابد. در مقابل، تولیدکنندگان با افقی از مصرف‌کنندگان فراملی روبروست. براساس آمارهای بانک جهانی، شاخص سهم تجارت جهانی از کل محصول (نسبت مجموع صادرات و واردات به GDP) طوسی دوره ۹۷-۱۹۸۷ در کشورهای توسعه یافته از ۲۷ درصد به ۳۹ درصد و در گروه کشورهای در حال توسعه از ۱۰ درصد به ۱۷ درصد افزایش یافته است.^۱ به رغم آنکه سهم LDCs از کل تجارت جهانی از ۱۹ درصد در سال ۱۹۷۱ به ۲۹ درصد در سال ۱۹۹۹ رسیده؛ لیکن تفاوت‌های اساسی میان مناطق و قاره‌های مختلف وجود دارد. مثلاً کشورهای تازه صنعتی شده، (NICs) آسیایی در مجموع بسیار خوب عمل کرده‌اند و در مقابل، آفریقا عملکرد بسیار ضعیفی را به ثبت رسانیده است. ترکیب کالاهای قابل صدور و شرکای تجارت (یا توزیع کالایی - جغرافیایی صادرات) نیز نقش اساسی دارند. کشورهای موفق، جهت‌گیری رشد کالاهای صنعتی پردازش شده و دارای

به LDCs در خلال دهه ۱۹۹۰ است. پس از یک دهه متعادل (۱۹۸۰)، دهه ۱۹۹۰ با تغییر ترکیب جریانات به سوی کاهش کمکهای توسعه‌ای و انتقالات بلاعوض و در مقابل به سود جریانات خصوصی وام، سهام و اوراق قرضه مواجه شد.

رشد سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در این دهه شاخص بود و سرمایه‌گذاری در پرتفوی و استفاده از اعتبارات بانکی بسط یافت (هرچند با اندکی نوسان)، سهم سرمایه‌گذاری پیموده و هم اکنون بیشترین حجم از ورود سرمایه خارجی، نصیب کشورهای در حال توسعه می‌شود؛ این کشورها حدود ۲۵ درصد کل جریان ورودی FDI را طی دهه ۹۸-۱۹۸۸ به خود اختصاص داده‌اند و این سهم به رغم نوسانات اندک طی زمان، روند تقریباً ثابتی داشته است.

جابجایی و تحرک نیروی کار

جریان مهاجرت نیروی انسانی در جستجوی فرصت‌های شغلی بهتر، به واسطه بهبود دسترسی به اطلاعات و در نتیجه هم‌گرایی امکانات در سراسر جهان سیر فزاینده‌ای داشته است. برآورد نشان می‌دهد که در طی دوره زمانی ۱۹۹۰-۱۹۶۵ تعداد شاغلین در اقتصاد یک کشور که متولد آن کشور نیستند، در حدود ۵۰ رشد کرده است. گرچه سهم قابل توجهی از مهاجرت‌ها بین کشورهای در حال توسعه روی داده است، لیکن مهاجرت نیروهای نخبه، تحصیل کرده و آموزش دیده از کشورهای جهان سوم به کشورهای

ارزش افزوده را دنبال کرده‌اند؛ در حالی که سهم کالاهای اولیه، مواد معدنی و اقلام سنتی کشاورزی از تجارت جهانی، سیر نزولی داشته است.

تحرک سرمایه

جریانات حساب سرمایه و مالی^۲ (در چارچوب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، سرمایه‌گذاری در پرتفوی و سایر سرمایه‌گذاری‌ها) بین مرزها طی دهه‌های اخیر رشد فزاینده‌ای داشته است. پیشرفت امکانات مخابراتی و اطلاعاتی از یک سو و لغو محدودیت‌های ناظر بر تبادل وجود میان مرزها از سوی دیگر، این امکان را برای غالب ساکنین کشورهای در حال توسعه فراهم کرده، که از تنوع بی‌نظیری در پرتفوی خود برخوردار شوند و از گزینه‌های خارجی (اوراق قرضه خارجی، سهام خارجی، وام‌های خارجی و پول خارجی یا ارز) جهت بهینه کردن ترکیب ریسک /بازده پرتفوی خود، در کنار آلترناتیوهای داخلی بهره ببرند. متقابلاً وام‌گیرندگان نیز چرخش قابل توجهی به استفاده از منابع خارجی نشان می‌دهند. آمارها نیز موید رشد قابل توجه و فاحش جریانات سرمایه مخصوصی

پیشرفته و صنعتی، ابزاری برای هم‌گرا شدن دستمزدهای جهانی، پتانسیلی برای انتقال مهارتها و دانش روز به کشورهای در حال توسعه و نیز عامل افزایش دستمزد در این کشورها بوده است.

گسترش دانش فنی (تکنولوژی)

چهارمین بعد از ابعاد اقتصادی جهانی شدن، گسترش تبادل اطلاعات و تسلط آن بر جنبه‌های دیگر است. سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی نه فقط بر حجم موجودی سرمایه فیزیکی یک کشور می‌افزاید، بلکه ماحصل ابداعات فنی و تکنیکی را نیز در قالب تجهیزات و خطوط تولیدی، انتقال می‌دهد. بدین ترتیب منبع بالقوه ارزشمندی نصیب کشورهای در حال توسعه شده است. (انتقال دانش مربوط به متدهای تولیدی، تکنیک‌های مدیریتی، بازارهای صادراتی و سیاست‌های اقتصادی همگرا و همسو). اینکه از این سیر در جریان، کشورهای در حال توسعه تا چه حد نصیب ببرند و البته از تبعات منفی (نظیر انتقال بحران‌های مالی و شوک‌های واقعی) تا چند حد در امان بمانند، به عقلانیت و مدیریت دستگاه سیاست‌گذار برمی‌گردد.

جهانی شدن و انتقال تکنولوژی

سؤالی که همواره درباره انتقال تکنولوژی وجود دارد، این است که آیا می‌توان تکنولوژی را بطور کامل و در تمام ابعاد خود از کشوری به کشور دیگر منتقل کرد یا عیناً از آن کپی‌برداری نمود؟

با ارزیابی کلی می‌توان دریافت، انتقال کامل تکنولوژی، بطوری که تکنولوژی منتقل شده ظرفیت و توانایی نوآوری را داشته باشد، در الگوهای جهانی بسیار نادر است بطوری که کمتر کشوری توانسته است تکنولوژی را از کشور دیگری عیناً کپی‌برداری کند و تمام ابعاد آنرا بکار گیرد به نحوی که توانایی نوآوری در آن را داشته باشد. بنابراین انتقال تکنولوژی نیازمند برنامه‌ریزی دقیق و مطابق با الگوهای محیطی کشور میزبان است.

تعریف

انتقال تکنولوژی یعنی بررسی و ارزیابی، بکارگیری و کاربرد تکنولوژی.

تئوری اشاعه نوآوری (Innovation Diffusion Theory) ایده‌ای را در اختیار ما می‌گذارد که در مطالعه انتقال فن‌آوری، به دفعات مورد استفاده قرار گرفته است.

مدل نسوآوری راجر (۱۹۸۶)، اشاعه را این‌طور تعریف نموده است: «فرآیندی که از طریق کانالهای مشخص در طی مدت زمان مشخص، بین اعضای یک سیستم اجتماعی انتقال پیدا می‌کند.»

چرخه حیات محصولات فن‌آوری مدرن

تولیدات فن‌آوری مدرن سبب افزایش ثروت یک کشور می‌گردد. جیمز و. آتربک (Games. M. Utterback) در سال ۱۹۷۰ مدل آتربک (Utterback) را برای چرخه تکنولوژی بوجود آورد که در آن، هر مرحله بوسیله تغییرات و میزان تکرار در ابداعات محصولات پایه‌ای و بنیادی تکنولوژی و فرآیندها و تجارتهای فعال و پویا شکل می‌گیرد.

۱- مرحله سیالیت (Fluidity phase)

مرحله انتقالی Transitional phase در این مرحله اولین محصولات تکنولوژی وارد بازار می‌شوند این در حالی است که آینده مشخصی در انتظار ما نیست.

این مرحله با ظهور یک طرح نو و مستکرانه آغاز می‌شود. از ویژگیهای این مرحله، نامشخص بودن بازار، تحقیق، توسعه و تلاش و تمرکز روی کوتاه نمودن مدت دوره‌های طراحی تکنولوژی می‌باشد.

۲- مرحله تکامل (Maturity phase)

در این مرحله، اهمیت طرحها از تولیدات به سوی فرآیند نوآوری انتقال یافته، همچنین سرعت درخواستها

در بازار کاهش می‌یابد ولی در کل، میزان درخواستها افزایش پیدا می‌کند و بازار به سمت کاهش هزینه و افزایش ظرفیت هدایت می‌شود.

۳- مرحله انفصال

(Discontinuity phase)

با بوجود آمدن تکنولوژی جدیدتر تکنولوژی موجود منسوخ می‌گردد و این امر سبب ناپایداری در بازار و پدید آمدن نیازهای جدید شده و سبب بازگشت به مرحله اول و بوجود آمدن چرخه مجدد می‌شود.

روشهای بکارگیری تکنولوژی

۱- بکارگیری رسمی تکنولوژی (Formal Adoption)

در چرخه حیات محصولات فن‌آوری مدرن، شرکتها می‌توانند تکنولوژی و یا موقعیت بازار آن را از یکی از روشهای معمول زیر به دست آورند:

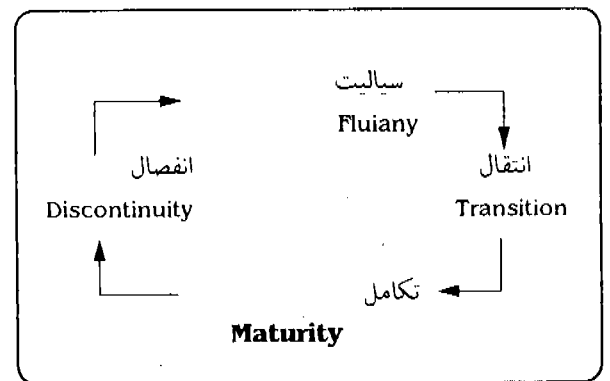
● ادغام دو شرکت برای ایجاد یک شرکت جدید، که در تکامل شرکتها امری عادی است.

● در کنترل یک شرکت وابسته یک شرکت تابعه، یک بخش و یا یک خط تولیدی از یک شرکت مادر که در مراحل انتقالی و همچنین تکامل نیز مرسوم است، انجام می‌شود.

● همبستگی

۱- مجوز دادن (امتیاز دادن): در ساده‌ترین حالت، امتیاز دادن یعنی، نیازمندی حقوقی برای تولید تکنولوژی یا سرویس است، که اکثر اوقات برای یک زمان مشخص و محدود به یک بازار مشخص است. این حقوق شامل موارد زیر است:

- ساختن و تولید کردن

- محدود کردن تولیدات
- بازاریابی و فروش محصولات

۲- مشارکت (دو شرکت برای انجام کاری): دو یا بیش از دو شرکت، شرکتی با ماهیتی جدا ولی همکار با شرکت مادر ایجاد می‌کنند. هدف آنها بدست آوردن سود از این موجودیت است و بیشتر برای تبادل تکنولوژی و جذب و پوشش دادن بازارهاست.

۲- به کارگیری غیررسمی تکنولوژی (Informal Adoption):

مجاورت شرکتها، مراکز آموزشی و تحقیقاتی با یکدیگر، فرصت غیررسمی برای انتقال تکنولوژی بوجود می‌آورد که اثر متقابلی که انسانها بر روی یکدیگر دارند، در مرکز این نوع انتقال قرار دارد. در اصطلاحات تجاری، این اثر به عنوان همیاری یا اشتراک مساعی شناخته می‌شود.

اثرات تکنولوژی

آیا انتقال تکنولوژی در مدل پارک تکنولوژی قابل استفاده است یا خیر؟

حتی با وجود سود و منفعت اینگونه تقابلها، وضعیت همیشه اینگونه نیست.

تحقیقات نشان می‌دهد که انتقال تکنولوژی در جایگاه پارک تکنولوژی، اثر بسیار کمی روی سرعت موفقیت انتقال دارد، جدا از اینکه چه قسمت یا از چرخه حیات محصولات فن‌آوری مدرن ارزیابی شده یا چه نوع دانش یا تکنولوژی انتقال پیدا کرده است.

بکارگیری رسمی

در مکانیزم رسمی انتقال تکنولوژی، شرکتها در مجوز دادن و شراکتی فعالیت کردن،

مهاجرت نیروهای نخبه، تحصیل کرده و آموزش دیده از کشورهای جهان سوم به کشورهای پیشرفته و صنعتی، ابزاری برای هم‌گرا شدن دستمزدهای جهانی، پتانسیلی برای انتقال مهارتها و دانش روز به کشورهای در حال توسعه و نیز عامل افزایش دستمزد در این کشورها بوده است.

همچنین شرکتهای داخلی بیشتر خدمات وارد کردن یا انتقال دادن محصولات فن‌آوری مدرن خارجی به بازارهای داخلی چین را انجام می‌دهند.

به کارگیری غیررسمی

با مقایسه شرکتهای واقعی در پارک تکنولوژی و شرکتهای خارج از آن، به این نتیجه می‌رسند که «با شرکتهای واقع در پارک علم نیز به دلیل نزدیکی بودن به نتیجه تحقیقات، بیشتر مورد توجه هستند.» در ادامه: مهمترین تفاوت کشف شده، در سودی است که از متحد شدن با پارکهای علمی به دست می‌آید. پس، انتقال تکنولوژی با روشهای متفاوتی انجام می‌شود. ولی در مدل پارک تکنولوژی، انتقال می‌تواند به انطباق و سازش محصولات در بازارهای محلی محدود شود. انتقال تکنولوژی در اصل تجارتمحوظه مخطرآمیز، بر هزینه‌ها و بسیار وابسته به مهارتها و تجربیات است.

چالشهای به کارگیری و راه‌اندازی سیستم اطلاعاتی

بکارگیری سیستم اطلاعاتی و پیاده‌سازی فن‌آوری اطلاعات در یک سازمان علاوه بر مشکلاتی که در زمینه انتقال تکنولوژی دارد در طول پیاده‌سازی دستخوش مشکلات و چالشهای دیگری نیز خواهد شد که از آن جمله می‌توان موارد زیر را نام برد:

چالش سرمایه‌گذاری بلند مدت

هرچند استفاده از فن‌آوری اطلاعات بسیار سودمند است، ولی منافع آن در بلندمدت محقق می‌شود و نیاز به سرمایه‌گذاری گوناگون در بلند مدت دارد. عدم تأمین

توسعه (R&D) به وظایف و کارهای سنتی، که وفق دادن تکنولوژی شرکت مادر با احتیاجات مسحلی است، اختصاص داده می‌شود. به هر حال، بیشتر مشاهدات نشان می‌دهد که اتحادیه چندملیتی، به طور افزایشی از شبکه‌های جانشین خارجی خود، برای دستیابی به منابع تکنولوژی خارجی، استفاده می‌کنند یک مقاله در مجله Economist، اشاره کرده است که در دهه گذشته یا دو دهه قبل، اکثر کشورهای در حال توسعه دسترسی کمی به تجارت (دادوسند) آزاد و سرمایه‌گذاری در خارج پیدا کرده‌اند. به عنوان مثال

(Zhongguancun) Science Park) در چین، در عوض فروش محصولات ابداعی به مکانی برای عرضه محصولات ریز تکنولوژیک تبدیل شده است.

در اوایل سال ۲۰۰۰ بیشتر از ۸۰٪ کارگران عمومی پارک عمومی، در مراکز تجاری کار می‌کردند که با کار آنها دانشمندان نقش حمایت‌کننده‌ها را ایفا می‌کردند. برای ایجاد تجارت‌های مشترک، منعقد می‌شوند. پس به واسطه این فعالیتهای رسمی، تبادل بین نوآوران و شرکتهای موسس بیشتر می‌شود. مهارت تجربه‌گیرنده و مشخصات تکنولوژی، تاثیر قابل توجهی بر هزینه انتقال تکنولوژی دارند. این مشخصه‌ها فقط به هزینه‌ها مربوط نمی‌شود بلکه آنها محدودیت‌های انسانها در مورد انتقال تکنولوژی را نیز توصیف می‌کنند. مانند: تجربیات فرستنده، مهارتها و تجربیات‌گیرنده و مشخصه‌های خود تکنولوژی ایجاد سرمایه‌گذاری اولیه برای هزینه توسعه دادن فنون گرانقیمت برای کشورهای کوچک در حال توسعه بسیار مشکل است. در بررسی دیگر بر روی مراحل انجام (پروسه) رسمی انتقال تکنولوژی، محققان دریافتند که قسمت عمده رشد تحقیقاتی و فعالیتهای توسعه‌ای شرکتهای چندملیتی در خارج از کشورهای اصلی انجام می‌شود. واضح است که هنوز قسمت اعظمی از تحقیق و

اعتبارات لازم در طول پیاده سازی سبب می شود که استفاده از فن آوری اطلاعات نتواند به سودآوری واقعی خود برسد و مشکلات مختلفی بوجود آید.

چالش تغییرات سازمانی در بلندمدت

پیاده سازی سیستم اطلاعاتی در یک سازمان، زمان بر است و در طول پیاده سازی ممکن است تغییرات ساختاری در سازمان ایجاد شود که نیازهای اطلاعاتی جدیدی را بوجود می آورد این امر سبب می شود معماری سیستم اطلاعاتی تغییر کند و مشکلاتی در راه ایجاد سیستم اطلاعاتی بوجود آید.

چالش معماری سیستم اطلاعاتی

وجود سیستم های گوناگون و غیراستاندارد در یک مجموعه سبب می شود اطلاعات خروجی یک سیستم برای سایر سیستم ها غیرقابل استفاده باشد. علت بوجود آمدن این مشکل عدم یکسپارچه بودن سیستم اطلاعاتی در یک مجموعه است.

چالش جهانی سازی

یکی از مشکلاتی که پس از پیاده سازی سیستم اطلاعاتی بوجود می آید، نیاز به ارتباط با سیستم های اطلاعاتی در سایر نقاط جهان است. برای حل این مشکل باید در پیاده سازی سیستم اطلاعاتی، استانداردهای جهانی را در نظر گرفت و حداقل آنها را رعایت نمود.

تکنولوژی اطلاعات و

ورود به بازارهای جهانی

راههای گوناگونی برای ورود به بازارهای جهانی از طریق تکنولوژی اطلاعات وجود دارد

که از آن جمله می توان موارد زیر را نام برد:

- ۱- تجارت از طریق پست الکترونیکی
- ۲- مدیریت اسناد الکترونیکی
- ۳- مبادله داده ها و اطلاعات به صورت الکترونیکی
- ۴- تجارت از طریق اینترنت

تجارت از طریق پست الکترونیکی

پست الکترونیکی شامل تبادل اطلاعات استاندارد نشده بین دو فرد است که از طریق یک شبکه (مانند اینترنت) به هم متصل شده اند. فن آوری گوناگونی برای خودکار سازی ورود اطلاعات به سیستم های مختلف مورد استفاده قرار می گیرند. این فن آوری معمولاً از ساختار استاندارد برخوردار است. این فن آوریها نقطه مقابل پست الکترونیکی هستند. ساختار غیرمشخص در پست الکترونیکی دریافت اطلاعات را مشکل نموده و این کار را نیازمند نیروی انسانی می نماید. با وجود محدودیت فوق، ویژگیهای دیگر پست الکترونیکی از جمله سهولت استفاده و در دسترس بودن و کم هزینه بودن آن، سبب رایج شدن آن در امور تجاری می گردد. به طور مثال درخواست خرید در یک بازار فروش مشخص می تواند از طریق پست الکترونیکی انجام شود.

باتوجه به اینکه یکی از اهداف مهم به کارگیری تجارت الکترونیکی، حداقل کردن نقش نیروی انسانی در مبادلات تجاری است، به کارگیری پست الکترونیکی به

تنهایی نمی تواند این هدف را برآورده سازد.

مدیریت اسناد

الکترونیکی (Electronic Document Management)

مدیریت اسناد الکترونیکی عبارت از دریافت، ذخیره سازی، مدیریت و کنترل اسناد الکترونیکی به منظور سرعت دادن پردازش های لازم و سهولت در تصمیم گیری است. چنانچه تعداد اسناد و مدارکی که در حین کار ایجاد و بایگانی می شوند، بسیار زیاد باشد. پردازش عملیات دارای مراحل متعدد باشد و در هر مرحله نیاز به بررسی و مرور اسناد و مدارک باشد، EDM راه حل بسیار مفید و موثری است.

به طور کلی کاربردهای EDM به دو دسته تقسیم می شوند:

- ۱- ذخیره سازی و بازیابی اسناد (Document Storage & Retrieval)
- ۲- پردازش رویدادها (Transaction processing)

انجام برخی عملیات در سازمانها مستلزم پشت سر گذاشتن مراحل متعددی است که بعضی اوقات نیاز به مرور اسناد قبلی دارد. سیستم EDM می تواند مراحل انجام کار و گردش کار را در صورت عدم تمرکز واحدها، مدیریت نماید.

مدیریت اسناد الکترونیکی دارای مزایای مختلفی است که از آن جمله می توان موارد زیر را نام برد:

- ۱- کاهش هزینه های مربوط به جریان انداختن و ذخیره سازی اسناد و مدارک
- ۲- کاهش هزینه های

- مربوط به کاغذ در سازمان
- ۳- بهبود بهره وری کارکنان
  - ۴- ارائه خدمات بهتر، بالا بردن سرعت کار و جلب رضایت مشتریان و کاربران
  - ۵- امکان مدیریت بهتر و گردش کار
  - ۶- پردازش سریعتر عملیات

تبادل داده ها به صورت الکترونیکی (Electronic Data Interchange)

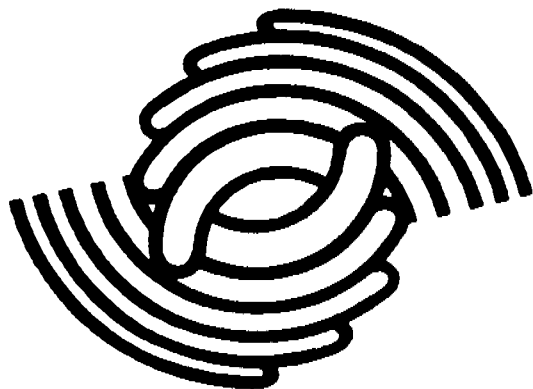
ارتباط مستقیم بین سازمانها و افراد بدون کاغذ (PAOERLESS) دارای مشکلاتی در زمینه نمایش و انتقال اطلاعات است که نیازمند بوجود آوردن یک استاندارد قابل قبول می باشد. EDI عبارت است از تبادل داده به صورت استاندارد بطوری که در سیستم کامپیوتری دریافت کننده اجازه پردازش مستقیم وجود داشته باشد.

نحوه کار در EDI به این صورت است که نرم افزارهای کاربردی در هر سازمان توسط نرم افزارهای مترجم صنعت مربوطه در یک چهارچوب قرار می گیرند. شبکه ارتباطی به صورت مطمئن و امن داده ها را جابجا می کنند، سازمان مقصد داده ها را دریافت و توسط نرم افزار مترجم آن را وارد نرم افزار کاربردی خود می نماید.

استانداردهای ترجمه شامل فورمت ها و کدهایی برای انتقال داده ها هستند که اصطلاحاً transaction set نامیده می شود. به عنوان مثال استاندارد ANSI X12 سفارش خرید را با کد ۸۵۰ شناسایی می کند.

هر یک از استانداردها دارای یک فهرست داده (Data

جهانی شدن واژه رایج دهه ۱۹۹۰ است. «جهانی شدن به عنوان روندی از دگرگونی از مرزهای سیاست و اقتصاد فراتر می‌رود و علم، فرهنگ و سبک زندگی را در برمی‌گیرد. از این جهت «جهانی شدن» پدیده‌ای چندبعدی است که قابل تسری به اشکال گوناگون اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، حقوقی، فرهنگی، نظامی، فن‌آوری و همچنین عرصه‌های اجتماعی همچون محیط زیست است.

مبادله داده‌های تجارتي از طريق اينترنت (كامپيوتر به كامپيوتر) به صورت ساخت يافته يا نيمه ساخت يافته است.

تجارت اينترنتي به دو صورت كلي زير صورت مي‌گيرد:

- ۱- شخص با موسسه
- ۲- موسسه با موسسه

در تجارت اينترنتي، کاربران (مشترکان) با مراجعه به سايتهاي موردنظر خود خريد را انجام مي‌دهند. در اين حالت سايت تجاري از طريق

(DICTIONARY) براي استانداردهاي مربوط به خود هستند.

EDI در دهه گذشته به عنوان تکنولوژی غالب اطلاعاتی در تجارت مطرح بود و تجارت الکترونیک هم ارز EDI در نظر گرفته می‌شد، ولی احتیاج این تکنولوژی به خدمات شبکه ارزش افزوده، هزینه‌های آن، گسترش و همه گیر شدن اینترنت سبب شد تجارت از طریق اینترنت جایگزین آن شود. منظور از تجارت اینترنتی،

نرم‌افزارهایی که CGI (Common Gateway Interface) نامیده می‌شوند، اطلاعات اخذ شده از مشتری را به اطلاعات قابل پردازش برای به کارگیری آنها در سیستم‌های کاربردی ترجمه می‌نمایند.

یکی از نگرانی‌های موجود برای استفاده تجاری اینترنت، امنیت است بطوری که به عنوان عامل بازدارنده در توسعه تجارت الکترونیکی مطرح شده است. برای حل این مشکل راهکارهای زیادی مطرح شده است یکی از این راهکارها، خدمات versign می‌باشد. این خدمات برنامه‌ای به نام web trust را در اختیار مشتری قرار می‌دهد که به وسیله آن می‌تواند رده‌بندی و صلاحیت فروشنده را پرس و جو و از آن اطلاع حاصل نماید.

مشاهدات آماری نشان می‌دهد تجارت الکترونیکی جهانی (خصوصاً تجارت الکترونیکی از طریق اینترنت) در ۷ سال اخیر افزایش روزافزونی داشته است بطوری که از ۲۹۶ میلیون دلار در سال ۱۹۹۵ به ۴۲۶ میلیارد دلار در سال ۲۰۰۲ رسیده، که از رشد ۱۴۳۹ برابری برخوردار است. (ادامه دارد)

پی‌نوشت‌ها:

- ۱- کلیه آمارها و ارقام از نشریه World Development (۲۰۰۰) Indicator که توسط بانک جهانی منتشر می‌شود، استخراج شده است.
- ۲- حساب سرمایه و حساب مالی از اجزای اصلی تشکیل دهنده جدول تراز پرداخت‌های خارجی هستند.
- ۳- FDI، به سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی‌ان (به ویژه شرکتهای خصوصی و فرانسالی) در فرآیند تولید،

طرفیت‌سازی و اشتغالزایی اطلاق می‌شود.

منابع فارسی:

- ۱- نشریه‌های شماره‌های ۶۰ تا ۶۹ - مهندسين شماره ره‌شهر.
- ۲- چگونگی الحاق به سازمان تجارت جهانی - دبیرخانه انکتاد - چاپ و نشر بازرگانی وابسته به مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی.
- ۳- نقش سازمان‌های بین‌المللی اقتصادی (TM,FWB,WTO) در فرآیند جهانی شدن و تاثیر آنها بر امنیت اقتصادی و سلی جمهوری اسلامی ایران - ناشر: مؤسسه تحقیقاتی تدبیر اقتصاد
- ۴- تبعات امنیتی اجرای سیاست آزادسازی در بستر جهانی سازی، ناشر: مؤسسه تحقیقاتی تدبیر اقتصاد
- ۵- تقوی، نعمت الله - جهانی شدن و توسعه بنگاههای کوچک و متوسط، نشر جامعه پروژه
- ۶- دکتر علی‌زاده، غلامرضا - مقاله تعاون، WTO و ضرورت کاربرد IT در تعاونها - دیماه و بهمن ماه ۸۲
- ۷- شاخص جهانی شدن - ویژه‌نامه شماره ۴۵ سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های فنی و اقتصادی ایران
- ۸- جایگاه شرکت‌های چندملیتی در فرآیند جهانی شدن - ناشر: موسسه تحقیقاتی تدبیر اقتصاد.
- ۹- رویدادها و تحولات سازمان تجارت جهانی - خیرنامه شماره ۴۴ (سال هفتم) وزارت بازرگانی

منابع انگلیسی:

- 1- WWW. American. Eda/cosmel- "What is the chnology park?"
- 2- WWW. Tech park.sa- "Techmology park Mason lakes".
- 3- IMF: Towards a Market Economy: Structures of Governance.
- 4- Beck, u: "What is globalization - cumbricbye: policy 2000